

Kvindens pension stort set upåvirket af barsel, orlov og deltid

Enhver, der har fulgt bare overfladisk med i de seneste årtiers debat om pension, ved, at det er en fastslået sandhed, at kvinder, når de bliver ældre, betaler en stor pris for deres køn: På grund af graviditet, barsel, forældreorlov og eventuelt deltidsjob kommer de bagud med at spare op til pension, og det koster dyrt, den dag de får brug for pengene.

Der er bare et problem med det billede: Det ser faktisk ikke sådan ud, når kvinderne når pensionsalderen. Billedet er derimod, at perioderne med barsel, orlov og manglende pensionsindbetalinger kun marginalt påvirker antallet af kroner, kvinderne har til forbrug, den dag de bliver pensionister. Det viser en ny analyse fra ATP.

Analysen tager højde for alle relevante ordninger og love – altså både folkepension, ATP og arbejdsmarkedspensioner, skattebetalinger, indtægtsregulering af folkepensionen, satsregulering, tilbageføringsreformen fra 2011, skattereformen fra 2012 og en række andre forhold.

Anna, Bodil, Clara og Dorte

I analysen sammenlignes pensionsudbetalingerne for fire modelkvinder – Anna, Bodil, Clara og Dorte.

De fire ligner hinanden på en prik. De er født samme dag, tager uddannelse som sygeplejerske og arbejder som sådan. Gennem hele livet handler de fuldstændig ens – med en enkelt undtagelse: Børn.

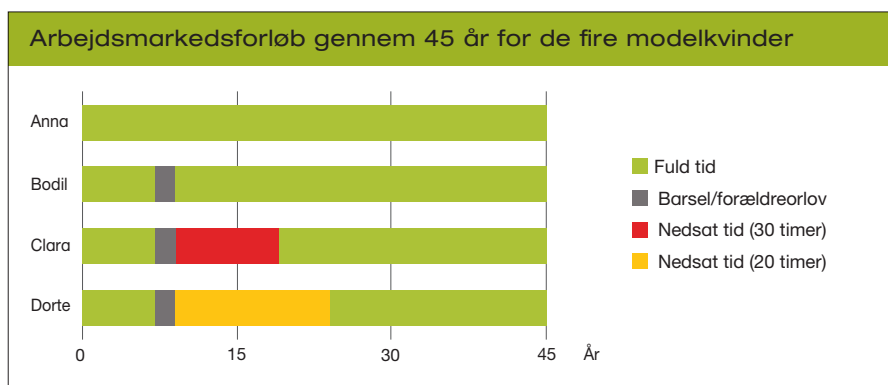
Anna forbliver livet igennem barnløs, så hun arbejder på fuld tid i 45 år. Bodil får to børn, tager fuld barsel- og forældreorlov – i sammenlagt to år – men arbejder så i øvrigt på fuld tid i 43 år. Clara får som Bodil to børn, tager barsels- og forældreorlov og nedsætter herefter i ti år arbejdstiden til 30 timer. Da det er overstået, arbejder hun igen på fuld tid. Dorte gør det samme som Clara med den forskel, at arbejdsti-

den sættes yderligere ned, og at det sker i en længere årrække: Hun arbejder halvtids (20 timer) i de 15 år, hvor hun mener, at det er til gavn for børnene.

Overraskende svar

Spørgsmålet er så: Hvad koster det Bodil, Clara og Dorte som pensionister, at de traf andre valg end Anna gennem deres arbejdsliv? Hvad er prisen for ikke at have arbejdet på fuld tid gennem 45 år?

Hvor meget mister de i forhold til Anna? Svaret er: Det koster dem ikke ret meget og utvivlsomt en hel del mindre, end de fleste tror. Hvis man lader Annas

Figuren viser arbejdsmarkedsdeltagelsen for fire modelkvinder. De to yderpunkter er Anna og Dorte. Anna har arbejdet uafbrudt på fuld tid gennem 45 år frem til den dag, hun bliver pensioneret. Dorte har også arbejdet på fuld tid en stor del af tiden, men hun har været på barsel- og forældreorlov i sammenlagt to år, og hun har haft 15 år, hvor hun var på halv tid.

- pension svare til 100 pct., så vil *Bodil* få 0,2 pct. mindre, *Clara* 1,3 pct. mindre mens *Dorte* får 4,5 pct. mindre.

Eller i kroner og øre: *Anna* har udsigt til at få 19.170 kr. (2012-priser) ind på bankbogen hver måned som pensionist. *Bodil* vil få det samme minus 40 kr., *Clara* går glip af 250 kr., mens *Dorte* får 870 kr. mindre.

Folkepensionen udjævner

Mange vil finde forskellen overraskende lille og ude af trit med, hvad man ellers hører og læser i medierne. Får vi ikke fra tid til anden at vide, at kvinder er proletariatet sammenlignet med mænd, når det kommer til indbetaling, opsparing og pensionsformue?

”Den slags beretninger er der mange af, og de er i og for sig rigtige nok. Hvis man indbetaler mindre undervejs, så går det naturligvis ud over den samlede opsparing, der er til rådighed senere” siger Ole Beier Sørensen, analysechef i ATP. Han peger på, at ATP’s beregning da også viser, at modelfigur *Dortes* pensionsformue er markant mindre – ca. 16 pct. – end *Annas*.

”Vores analyse fokuserer ikke på, hvad kvinderne har sparet op. Vi interesserer os derimod for, hvad de – samlet set – får i hånden, når der er taget højde for skat, folkepension og en række andre regler. Og som det fremgår, er forskellene forholdsvis små.”

”Undersøgelsen understreger to pointer omkring vores pensionssystem: På den ene side er det at være dækket af en arbejdsmarkedspension helt generelt vigtigt for det samlede pensionsresultat. På den anden side er der ingen anledning til pensionspanik, hvis man har huller i pensionsindbetalingerne, fordi man f.eks. får børn og engagerer sig i deres opvækst.”

Der er en række hver for sig vigtige forklaringer på, at det er sådan, forklarer Ole Beier Sørensen:

Pensionsudbetalinger til de fire modelkvinder (2013-priser)

	Anna	Bodil	Clara	Dorte
Mdl. Pensionsudbetaling i kr. (efter skat)	19.170	19.130	18.920	18.300
Heraf folkepension og ATP	58%	58%	59%	60%
Pensionsudbetaling ift. Anna's	100,0%	99,8%	98,7%	95,5%

Figuren viser pensionsudbetalingerne for fire modelkvinder. Anna får den dag, hun bliver pensioneret, hvad der her defineres som 100 pct. i pension, mens Dorte får 95,5 pct. Som det fremgår, er Dortes private pension mindre end Annas, men Dorte får en del af "det tabte" tilbage i form af en højere folkepension. Der er regnet for en enlig pensionist, men tilsvarende effekter er beregnet for husstande. Her er den pensionsmæssige virkning mindre, fordi kvindens "tabte" private pension fordeles på to personer.

Kilde: Modelberegninger. ATP 2013.

”Den private pension udgør kun en del af den samlede pension. Folkepensionen og ATP indgår jo også i billedet. For de fire kvinder, vi har regnet på, udgør folkepensionen og ATP faktisk over halvdelen af den samlede indtægt, når de går på pension. På det punkt ligner de flertallet af danskerne. Derfor slår ”tabt” privat pension ikke helt så hårdt igennem i det samlede billede, som man måske umiddelbart kunne forvente.

Samtidig er folkepensionen indtægtsreguleret. Kvinder, der har været på barsel og på deltid i dele af deres arbejdsliv, opnår en mindre privat pension, men de vil som oftest blive tilgodeset gennem en højere folkepension. Folkepensionen medvirker også på den måde til at dæmpe de pensionsmæssige virkninger af helt almindelige livshændelser og valg”, fortæller han og fortsætter:

”Det er den positive side af historien. Ser man på det fra den fuldtidsbeskæftigedes side – hende der har sparet mere op selv – ser det lidt anderledes ud: En del af gevinsten ved den ekstra private indtægt bliver nemlig modregnet i folkepensionen.”

God melding!

Ifølge professor Linda Nielsen er analysen en god nyhed: ”Det er et glædeligt budskab, der bør høres af alle småbørnsforældre,” siger hun.

Hun er tidligere formand for Pensionsmarkedsrådet, Ægtefællepensionsudvalget og Familie- og Arbejdslivskommissionen. I forhold til det med at få familielivet til at hænge sammen synes hun, at analysen er vigtig: ”Det er en god melding. Hvis man ønsker at gå på deltid, mens børnene er små, så skal man ikke gå og bekymre sig om pensionen. Analysen viser, at en periode med deltid har meget små konsekvenser,” siger Linda Nielsen.

Samme konklusion når professor Nina Smith, Aarhus Universitet, tidligere økonomisk vismand: ”Jeg har aldrig før set et samlet regnestykke for den disponible indkomst. Det er overraskende, hvor meget der rent faktisk bliver udjævnet i praksis. Vi har i dag et arbejdsmarked, hvor det er kvinderne, der betaler prisen for at få børn. Altså prisen i forhold til løn og karriere. Men i forhold til pension viser analysen, at vi har et system, der samler op på det.”

Rejser nye spørgsmål

Ifølge Nina Smith har økonomer hidtil haft en tendens til at kigge på indbetalinger og formue. ”Men det er jo den disponible indkomst, der er relevant i forhold til at vurdere indkomstfordelingen i fremtiden. Og den er så udjævnet, at det rejser andre spørgsmål. *Dorte* har valgt lang tid på deltid – og det kan være helt frivilligt. Det kan være, at hun har haft lyst til at dyrke sin hobby. Det kommer

Anna til at betale for i pensionsalderen, for hun oplever en meget stor effektiv skat på sin indkomst”, siger Nina Smith

og konstaterer: ”Der er ikke mange incitamenter til at arbejde på fuld tid frem for at tage et deltidsarbejde. De ender

jo med at få det samme på nær en biografbillet.”

Om analysen

Pensions- og dækningsgradsberegningerne er foretaget med afsæt i 2012-lønniveauer for personer, som indtræder på arbejdsmarkedet i 2012. Der er anvendt følgende samfundsøkonomiske forudsætninger:

Inflation	2 pct.
Lønudvikling	3 pct.
Satsreguleringsprocent	2,7 pct.
Afkast på obligationer	4,0 pct.
Afkast på aktier	7,0 pct.

Fuldtidslønnen i det første år som erhvervsaktiv er sat til 350.000 kr. Det er forudsat, at modelpersonerne har samme fuldtidsløniveau gennem hele den erhvervsaktive karriere.

Modelpersonerne betaler bidrag til ATP efter gældende regler og er medlem af en arbejds-

markeds pensionsordning med en bidrags-sats på 12 pct. (inkl. arbejdsgiverandelen af bidraget).

De løbende bidrag fratrækkes arbejdsmarkedsbidrag og risikobidrag og ordningen belastes med pensionsafkastskat og omkostninger til administration og porteføljevaltning.

De gældende personskatteregler incl. skattereformen fra 2012 og regler om regulering af diverse satser er anvendt.

Pensionsalderen er 70 år, idet der tages afsæt i tilbagetrækningsreformen fra 2011 og levetidsudviklingen, som den forudses af ATP's levetidsmodel SAINT. Pension fra ATP og fra arbejdsmarkedsordningen udbetales

som en livsvarig pension, der reguleres i takt med inflationen.

Den samlede pension fra ATP og fra arbejdsmarkedsordningen samordnes med folkepension og ældrecheck, idet der tages afsæt i gældende regler inkl. de ændringer, der blev vedtaget i forbindelse med skattereformen i 2012. Alle beløb og beløbsgrænser er indekseret efter gældende regler.

Det er i øvrigt forudsat, at der udbetales løn i 32 uger, og at der udbetales dagpenge i 20 uger i forbindelse med barsel. I den dagpengedækkede orlovsperiode indbetales dobbelte ATP-bidrag, og arbejdsgiver indbetaler arbejdsgiverandelen af det ordinære arbejdsmarkedsbidrag.

Pensionsindbetalinger i forbindelse med barsel og barselsorlov

Barsel består af en graviditetsorlov før fødsel, en barselsorlov øremærket moderen og en forældreorlov, som forældrene frit kan dele mellem sig.

I dagpengesystemet varer de tre orlovsstyper hhv. 4, 14, og 32 uger, dvs. at der udbetales dagpenge i op til 50 uger.

Langt de fleste overenskomster sikrer ud-

betaling af løn og indbetaling af pensionsbidrag under graviditetsorloven og barselsorloven.

Derudover er der i mange overenskomster bestemmelser om, at der også udbetales løn i en del af forældreorloven. I den del af forældreorloven, hvor der ikke udbetales løn, modtager den enkelte barselsdagpenge fra kommunen.

I forbindelse med udbetaling af barselsdagpenge, indbetales der dobbelt ATP bidrag, og i de fleste overenskomster er det desuden sådan, at arbejdsgiveren betaler sin andel af det arbejdsmarkedsbidrag, der ville være blevet indbetalt ved ordinær beskæftigelse.

Man kan se sine rettigheder i forbindelse med barsel i sin overenskomst.